

Hvorfor falder frisøreleverne fra i praktiktiden?

- en undersøgelse af årsager til frafald blandt elever på frisøruddannelsen

1.0 Indledning og formål	1
2.0 Metode	1
3.0 Sammenfatning og konklusion	2
3.1 Sammenfatning af elevundersøgelsens resultater	2
3.2 Sammenfatning af resultatet af mesterundersøgelsen	3
3.3 Konklusion	4
4.0 Resultater af den kvantitative elevundersøgelse	8
5.0 Sammenligning af elevgrupper i undersøgelsen	17
5.1 Elever, der ønsker at skifte praktikplads sammenholdt med elever, der forlader frisøruddannelsen	17
5.2 Elever fordelt efter geografi	20
5.3 Sammenligning af elever fra Storkøbenhavn og provinsen	23
5.4 Elever sammenholdt med, hvem der opsagde uddannelseskontrakten	26
6.0 Elevernes ideer til at forbedre praktikopholdet	27
6.1 Elevernes ideer til at forbedre skoleopholdet	29
7.0 Resultater af den kvantitative mesterundersøgelse	30
8.0 Sammenligning af mestre	38
8.1 Sammenligning af mestre med forskellig anciennitet	39
8.2 Sammenligning af mestre fordelt efter køn	41
9.0 Mestrenes ideer til at forbedre praktikopholdet	42
10.0 Mestrenes ideer til at forbedre skoleopholdet	45

1.0 Indledning og formål

Dansk Frisør & Kosmetiker Forbund, Danmarks Frisørmesterforening og Frisørfagtes Fællesudvalg er initiativtagere til denne undersøgelse af årsagerne til elevfrafald inden for frisøruddannelsen. Baggrunden for undersøgelsen er, at der igennem de senere år er registreret et stigende praktikpladsskifte og frafald, således skiftede 24% af eleverne praktikplads i 1997, mens 39% samme år forlod frisøruddannelsen.

Formålet med undersøgelsen er at identificere årsagerne til, at frisørelverne skifter praktikplads under læretiden og forlader uddannelsen. Endvidere er formålet at pege på områder, hvor der kan sættes ind for at mindske antallet af praktikpladsskifte og frafaldet.

Undersøgelsen er udarbejdet af uddannelseskonsulent, cand. polit. Anne Holm Sjøberg med assistance fra stud. scient. pol. Thomas Schmidt – begge fra Håndværksrådet. En styregruppe bestående af Benny Rosborg, oldermann i Danmarks Frisørmesterforening, Sektion København, Jens Erik Behrndtz, formand for Danmarks Frisørmesterforening, Poul Monggaard, formand for Dansk Frisør & Kosmetiker Forbund, Hanne Marcher næstformand for Dansk Frisør & Kosmetiker Forbund og Peter Christensen, forstander for Frisørskolen i Storkøbenhavn.

2.0 Metode

Vi har valgt at gennemføre undersøgelsen som en postspørgeskemaanalyse med udgangspunkt i de elever, der har afbrudt deres uddannelsesaftale inden for de seneste to år og de mestre, eleverne var i lære hos. Spørgeskemaerne blev indsamlet i perioden 1. januar til 28. februar 2000.

Der er udsendt spørgeskemaer til 249 elever, der har forladt deres læreplads i 1998 eller 1999, og som ikke har tegnet en ny uddannelseskontrakt. Vores målsætning var at

modtage ca. 100 besvarelser, eftersom vi vidste, at der var en stor risiko for, at eleverne kunne være flyttet. Vi fik 44 skemaer tilbage med. Vi har således modtaget 96 skemaer retur, hvilket giver en reel svarprocent på 47%.

Tilsvarende er der udsendt spørgeskemaer til de virksomheder, som eleverne har haft uddannelseskontrakt med, i alt 230 mestre. Igen var vores målsætning af modtage ca. 100 besvarelser. 12 skemaer kom tilbage med adressen ubekendt. Vi har således fået 125 skemaer retur, hvilket giver en reel svarprocent på 57%. Enkelte mestre i undersøgelsen angiver, at de ikke har haft afbrudte uddannelseskontrakter, hvilket kan skyldes, at virksomhederne har fået nye indehavere. I alt har 6 mestre opgivet, at de ikke har haft elever, der har afbrudt deres læreforhold. Disse svar tæller ikke med i undersøgelsens resultater.

Med den valgte metode har vi ikke haft mulighed for at gennemføre to særskilte undersøgelser i forhold til den gruppe elever, der har skiftet praktikplads og den gruppe, der har forladt faget. Resultaterne i denne undersøgelse dækker således begge grupper, hvorfor vi anvender ”frafald” som fællesbetegnelse.

3.0 Sammenfatning og konklusion

Neden for har vi sammenfattet resultaterne af de kvantitative elev- og mesterundersøgelser.

3.1 Sammenfatning af elevundersøgelsens resultater

- 96% af undersøgelsens besvarelser er fra kvindelige elever.
- 31% af eleverne er fra Jylland, 62% fra Sjælland og øerne og 7% fra Fyn.
- Hver fjerde elev har tidligere afbrudt en uddannelse.
- 59% af eleverne har været i erhvervspraktik inden for frisørfaget, 37% af eleverne kendte frisørfaget fra teknisk skole, mens 17% tidligere har arbejdet i virksomheden.

- Elevernes praktikvirksomheder havde i gennemsnit knap 7 ansatte (inklusive mester).
- Eleverne var i gennemsnit 19 år ved uddannelsesaftalens ophør.
- Knap 1/3 af eleverne ønskede at skifte praktikplads, mens knap 2/3 havde andre planer efter uddannelsesaftalens ophør, og dermed forlod faget. 40% af eleverne ønskede at starte på en anden uddannelse.
- 2/3 af eleverne oplyser, at uddannelsesaftalen ophørte inden for prøvetiden, og at knap 1/4 ophørte mellem 4 måneder og 1 år.
- Hver anden uddannelsesaftale blev ifølge eleverne opsagt af eleven selv, hvorimod 1/4 blev opsagt af virksomheden eller efter gensidig aftale.
- De tre væsentligste årsager til, at uddannelsesaftalen blev ophævet, er et dårligt psykisk arbejdsmiljø, samarbejdsvanskeligheder og et dårligt forhold mellem mester og elev. Hertil kommer som den fjerde årsag, at mester og svende manglede interesse for elevernes uddannelse.
- Hvis eleverne *skulle være blevet i salonen*, mener de, at mester og svende skulle respektere elever bedre, der skulle være en bedre kommunikation mellem mester og elever og endelig skulle omgangstonen og samarbejdet forbedres.
- Hvis eleverne *skulle være blevet i faget*, mener de, at der er behov for bedre psykiske og fysiske arbejdsforhold, bedre løn og bedre arbejdstider.
- Uddannelsesaftalerne ophæves langt hyppigere på Sjælland og øerne end i Jylland og på Fyn.
- Ophævelserne sker tidligere i uddannelsesforløbet på Sjælland og øerne end i Jylland og på Fyn.
- Sjællandske elever har et ringere forkendskab til frisørfaget end jyske og fynske elever.
- Blandt de elever, der svarer, at virksomheden opsagde uddannelseskontrakten, skete 88% i prøvetiden og 13% først i det 2. år.
- Blandt de elever, der selv har opsagt kontrakten, sker 62% inden for prøvetiden og 30% fra 4 måneder til 1 år.

3.2 Sammenfatning af resultatet af mesterundersøgelsen

- 2/3 af mestrene i undersøgelsen er kvinder og 1/3 mænd.

- Mestrene er i gennemsnit 43 år.
- Mestrene har i gennemsnit været mestre i 17 år.
- Knap 45% af mestrene har virksomhed i Jylland, 45% på Sjælland og øerne, og 11% på Fyn.
- I gennemsnit har mestrene 9 ansatte (inklusive mester).
- Mestrene har i gennemsnit uddannet 11 elever i deres tid som mester.
- Hver mester har i gennemsnit oplevet, at godt 2 uddannelsesaftaler blev ophævet, men 18% af mestrene har oplevet mere end 5 ophævelser, mens flertallet af mestrene – nemlig $\frac{3}{4}$ - kun har været involveret i 1 eller 2 ophævelser.
- Ifølge mestrene skete halvdelen af ophævelserne efter gensidig aftale, 28% blev ophævet af virksomheden, mens 23% blev ophævet af eleven.
- Lidt mere end halvdelen af uddannelserne blev ifølge mestrene ophævet inden for prøvetiden.
- Den primære årsag til, at uddannelsesaftalen blev ophævet var, at eleven var umoden. Desuden var samarbejdsvanskeligheder og manglende indfrielse af faglige og personlige forventninger hos eleven to væsentlige årsager ifølge mestrene.
- Hvis eleven *skulle være blevet i salonen*, mener mestrene, at eleven skulle være mere engageret og ansvarlig og bedre til at indordne sig. Desuden burde eleven være mere arbejdsom og bedre til at omgås kunder.
- Hvis eleven *skulle være blevet i faget*, mener mestrene, at arbejdstiderne skulle være bedre, desuden mener de, at eleverne ønsker mere frihed og selvstændighed i arbejdet.
- Kvindelige mestre oplever langt hyppigere elevfrafald end mandlige mestre.
- Jo lavere anciennitet som mester, jo højere elevfrafald.
- Blandt mestre med højt elevfrafald er det i højere grad eleven, der opsiger uddannelseskontrakten, mens det blandt mestre med lavt frafald i højere grad er virksomheden.

3.3 Konklusion

Denne undersøgelse giver en større forståelse af, hvorfor eleverne forlader frisøruddannelsen eller deres læreplads i utide. Der er ingen tvivl om, at ganske særlige forhold gør sig gældende inden for frisørbranchen.

Først og fremmest kan man på baggrund af undersøgelsen konkludere, at den primære årsag til, at eleverne forlader frisørfaget og deres læreplads er psykiske trivselsproblemer og samarbejdsvanskeligheder, især mellem eleven og mester. Disse problemer forstærkes i saloner, hvor mester er en yngre kvinde, med lav anciennitet (dvs. mindre end 10 års erfaring som mester), og saloner beliggende på Sjælland, herunder især i Storkøbenhavn. Trivselsproblemerne bunder ofte i kommunikationsvanskeligheder, hvilket kan henføres til indehaverens manglende ledererfaring. At lede medarbejdere handler i høj grad om psykologi og menneskeforståelse, og ikke alle har medfødte evner på dette område. Derfor har mestrene behov for kurser i personaleledelse.

Hvis frafaldet inden for frisøruddannelsen skal mindskes, bør indsatsen i særdeleshed rettes mod yngre, kvindelige mestre, der har behov for at få styrket deres kvalifikationer på ledelsesområdet. Disse mestre bør – efter ganske få år som selvstændig – have tilført ledelsesredskaber, således at de ”lærer” at forstå og håndtere elever hensigtsmæssigt. Undersøgelsen peger på, at mestrene først lærer at håndtere elever fornuftigt efter en række ”indkøringsår”, idet frafaldet mindskes markant blandt mestre med mere end 10 års erfaring. Med ”indkøringsår” menes, at mestrene i løbet af de første 5-10 år lærer, hvordan man omgås og uddanner elever på den ”hårde” måde – dvs. gennem egne erfaringer. Herefter opnår mestrene tilsyneladende en vis rutine. Elevfrafaldet inden for frisøruddannelsen vil kunne reduceres, hvis disse ”indkøringsår” helt kunne undgås.

De unge kvindelige mestre skal bl.a. lære at sætte grænser for eleverne, hvilket kan være svært, hvis man er tæt på hinanden aldersmæssigt. Det er vigtigt som leder at opretholde en vis distance over for medarbejderne, så eleven ikke føler, at der udvikles et særligt venindeforhold, eller som en elev beskriver det: ”*mester skal ikke være mor for én*”. Derfor efterlyser flere elever i undersøgelsen, at mestrene behandler dem som voksne.

Der er en kraftig geografisk skævvridning i frafaldet, idet uddannelsesaftaler på Sjælland og øerne (og især i Storkøbenhavn) opsiges langt hyppigere end i Jylland og på Fyn. Hovedparten af frafaldet på Sjælland sker hovedsagelig inden for det første år i

uddannelsesforløbet, og langt flere af eleverne her klager over det fysisk belastende arbejde. I modsætning til i Jylland og på Fyn, hvor 10% af uddannelsesaftalerne først opsiges to år henne i uddannelsen, og oftere sker på virksomhedens foranledning. Noget tyder på, at de jyske elever enten er mere tålmodige end de sjællandske elever eller også er arbejdspresset større på Sjælland og i Storkøbenhavn.

Eleverne på Sjælland peger især på samarbejdsvanskeligheder generelt og dårligt psykisk arbejdsmiljø som væsentlige årsager til frafaldet, mens hver anden jysk/fynsk elev peger på dårligt forhold til mester selv. Noget peger i retning af, at der er behov for en differentieret indsats. En nærliggende forklaring er, at saloner på Sjælland er præget af større moderæs, højere tempo og stærkere arbejdspress, hvilket stiller krav om en bredere indsats og holdningsændring hos de ansatte. En mester anbefaler, at *"de ansatte skal være med i ansættelsesprocessen"*. En anden forklaring kunne være, at tonen i salonerne på Sjælland og i Storkøbenhavn er mere direkte og kontant end i Jylland og på Fyn, hvor eleverne ikke er så kritiske og ikke så gode til at "sige fra", og derfor bliver i længere tid i praktikken.

Undersøgelsen viser, at eleverne og mestrene har forskellig opfattelse af, hvorfor uddannelseskontrakterne ophæves. Undersøgelsen tyder på, at mestrene ser eleven som problemet, mens eleverne ser mesteren som problemet. Mestrene oplever ikke, at eleverne har psykiske trivselsproblemer, men kæder udelukkende det dårlige samarbejde sammen med elevernes manglende modenhed. Eleverne derimod opfatter tilsyneladende samarbejdsproblemer mere personligt og som udtryk for manglende respekt for eleven, som en elev beskriver det: *"mester så ned på mig"*.

Mestrene oplever især elevernes umodenhed som et problem i forhold til kunderne; som en mester udtrykker det: *"de unge mennesker gider ikke tage arbejdet alvorligt"*. Efter deres mening har eleverne en romantisk opfattelse af, hvad det indebærer at være frisør, idet eleverne tror, at det primært handler om at klippe og sætte hår og i mindre grad om at være kundebevidst. Som en mester udtrykker det: *"eleverne skal oplyses om, hvor krævende det er psykisk at "være på" hele dagen. Hver eneste kunde kræver dig fysisk og psykisk 100%. Du skal være oplagt, smilende, positiv og kreativ"*. Kundeservice er

(måske) en af de sværeste discipliner at skulle tilegne sig som elev inden for frisøruddannelsen, og det kræver en høj grad af modenhed at kunne omgås kunder. En mester efterspørger derfor *”bedre psykiske arbejdsforhold med kunderne”*, hvis frisørfaget skal gøres mere attraktivt for eleverne. Når man som frisør er ”psykisk på” hele dagen, kan det meget vel tænkes, at der ikke er meget overskud og tålmodighed til at ”lede og oplære” eleverne. Derfor er det ekstra påkrævet med ledelsesværktøjer, der kan smidiggøre samarbejdet.

En anden væsentlig forskel i elevers og mestres opfattelse er, at hver fjerde mester mener, at uddannelseskontrakten ophæves på grund af manglende indfrielse af faglige og personlige forventninger hos eleven, mens kun 5% af eleverne selv angiver dette som en årsag. Det kan naturligvis ikke udelukkes, at det alligevel er en vigtig faktor for en stor del af eleverne, men når de bliver bedt om at nævne de tre vigtigste grunde, er trivselsproblemerne langt mere dominerende end faglige og personlige forventninger.

Dermed viser undersøgelsen, at elever og mestre inden for frisøruddannelsen til daglig har en ringe forståelse for hinanden, hvilket fører til, at elever og mestre ”taler forbi hinanden” og det øger risikoen for utilfredshed fra begge parter side. Disse kommunikationsproblemer kan løses ved, at mestrene lærer at blive bedre til at opfatte elevernes synspunkter og forstå deres holdninger, hvilket bl.a. kan ske gennem øget dialog. Igen er kurser i personaleledelse og psykologi midlet. Som antydnet ovenfor oplever mandlige mestre ikke de samme problemer med elevfrafald som kvinderne gør. En mere offensiv strategi kunne derfor være at forsøge at motivere flere mænd til at gå ind i faget. Som en elev udtrykker det: *”flere rigtige mænd i faget ville være godt”*.

Endelig peger undersøgelsens resultater på, at der er behov for ny markedsføring af frisøruddannelsen, således at de unge får et mere reelt indtryk af, hvad det kræver at arbejde som frisør. Mange piger har et forkert billede af frisørjobbet, og som en mester udtrykker det, er der brug for *”oplysning om, hvad frisører skal være rustet til – det er hårdt fysisk og psykisk – ikke nok med faglig dygtighed”*.

4.0 Resultater af den kvantitative elevundersøgelse

Tabel 4.1. Køn (n=96)

Mand	4%
Kvinde	96%

I undersøgelsen indgår svar fra 96 frisørelever, der har forladt deres læreplads i 1998 eller 1999. Besvarelsene omfatter 92 kvinder og 4 mænd. Der blev i alt indgået ca. 1287 uddannelsesaftaler i 1998 og 1999, og heraf var der kun 16 mænd, svarende til 1% af aftalerne. Dermed er der en lille overrepræsentation af mænd i undersøgelsen.

Tabel 4.2. Hvor gammel er du? (n=96)

17 år	5%
18 år	24%
19 år	20%
20 år	20%
21 år	10%
22 år	6%
23 år eller derover	15%
Gennemsnitligt antal år	20

(bemærk den nederste række er den gennemsnitlige alder, mens de andre tal angiver den procentvise fordeling i aldersgrupper)

Elevernes gennemsnitlige alder, da de besvarede spørgeskemaet, var 20 år, således befinder 2/3 af eleverne sig i alderen 18-21 år. Færre end 7% af eleverne er ældre end 24 år og ingen er under 17 år.

Tabel 4.4. Geografisk fordeling (n=93)

Jylland	33%
Fyn	8%
Sjælland og resten af øerne (excl. Storkøbenhavn)	27%
Storkøbenhavn	32%
I alt	100%

Geografisk fordeler eleverne sig med 1/3 fra Jylland, knap 2/3 fra Sjælland og resten af øerne – heraf mere halvdelen i Storkøbenhavn - mens kun 8% er fra Fyn.

Tabel 4.5. Hvilken højeste afsluttet skoleuddannelse har du? (n=96)

Folkeskolens 9. klasse	27%
Folkeskolens 10. klasse	37%
Gymnasial uddannelse - HF, HHX eller HTX	18%
Anden erhvervsuddannelse	19%
I alt	101%

Godt to ud af tre elever i undersøgelsen har folkeskolens 9. eller 10. klasse som højeste afsluttede skoleuddannelse. Omkring 1/5 af eleverne har en gymnasial uddannelse bag sig, mens ca. 17% har en anden erhvervsuddannelse. Af de 17% har langt de fleste af eleverne handelsskolens grunduddannelse.

Tabel 4.6. Har du tidligere afbrudt en uddannelse? (n=96)

Ja	27%
Nej	73%
I alt	100%

Godt hver fjerde elev i undersøgelsen har tidligere afbrudt en uddannelse. Det er meget spredt, hvilke uddannelser de tidligere har afbrudt, men det hyppigste er, at eleverne har afbrudt en anden frisørplads efterfulgt af HF som den næsthøypigst afbrudte uddannelse.

Tabel 4.8. Hvilket kendskab havde du til frisørfaget, før du gik i gang? (n=95)

Jeg har været i erhvervspraktik i faget	59%
Jeg er i familie med én, der arbejder i frisørfaget	33%
Jeg har stiftet bekendtskab med frisørfaget på teknisk skole	38%
Jeg kendte praktikvirksomheden godt, før jeg startede	7%
Jeg har arbejdet i praktikvirksomheden, før jeg startede	16%
Intet kendskab	5%
Jeg kendte til faget gennem en veninde	9%
Andet	9%
Ved ikke	1%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Adspurgt om, hvilket kendskab eleverne havde til frisørfaget inden de gik i gang, svarer ca. 59%, at de havde været i erhvervspraktik hos en frisør. 1/3 af eleverne havde et familiemedlem inden for frisørfaget, mens 38% kendte frisørfaget fra teknisk skole.

I Håndværksrådets undersøgelse ”På Godt og ondt - et portræt af elever og deres forhold til mestre og skoler”, er 182 frisørelever, der er kommet ud over prøvetiden og som er godt i gang med deres uddannelse, blevet spurgt om det samme. Her viser det sig, at 57% af frisøreleverne havde været i erhvervspraktik - altså omtrent den samme andel som eleverne i denne undersøgelse. Dermed er der mulighed for at forberede eleverne endnu bedre på, hvad der særligt kendetegner frisørbranchen, nemlig den tætte kundekontakt og de lange arbejdstider.

16% af eleverne havde arbejdet i praktikvirksomheden, før de startede. Det er tankevækkende, at eleverne tilsyneladende falder fra, selvom de må formodes at have et godt kendskab til virksomheden, fordi hver sjette af dem har arbejdet dér. Dette kunne tyde på, at der udvikles et mere ansættende forhold, når eleven er under uddannelse, fordi det kræver mere af mester, end når eleven arbejder som hjælpepige i salonen.

Tabel 4.9. Hvor mange ansatte var der i din tidligere praktikvirksomhed? (n=91)

Antal elever	2,2
Antal svende	3,3
Mester/mestre	1,2
Gennemsnitligt antal ansatte	6,7

Eleverne er blevet bedt om at oplyse, hvor mange ansatte, der var i deres tidligere praktikvirksomhed. Ifølge eleverne var der i gennemsnit knap 7 ansatte i virksomheden inklusive mester selv. Det tal er noget mindre end det mestrene opgiver, når de bliver spurgt om det samme, hvilket sandsynligvis skyldes, at eleverne ikke er opmærksomme på, at mestrene kan have mere end én salon.

Tabel 4.10. Hvor gammel var du ved uddannelsens ophør? (n=93)

Gennemsnitligt antal år ved uddannelsens ophør	19
Gennemsnitligt antal år ved besvarelse af spørgeskemaet	20

Eleverne var i gennemsnit 19 år ved uddannelsesaftalens ophør, mens de i gennemsnit var 20 år ved besvarelsen af spørgeskemaet. Dette stemmer overens med, at vi har spurgt elever der er stoppet inden for de seneste to år.

Tabel 4.11. Hvad var dine planer, efter at aftalen var ophævet? (n=96)

Starte som elev i en anden frisørsalon	31%
Starte på en ny uddannelse	39%
Udlandsrejse	5%
Starte på et helt andet arbejde	10%
Andet	5%
Ved ikke	9%
I alt	99%

På spørgsmålet om, hvilke planer eleverne havde, efter at uddannelsesaftalen var ophævet, svarer godt 30%, at de ville starte som frisørelev i en anden salon. Dermed viser undersøgelsen, at knap 1/3 af ophævelserne handler om praktikpladsskifte, mens

omkring 2/3 af ophævelserne vedrører elever, der ønsker at forlade faget. 39% af eleverne havde således konkrete planer om at starte på en anden uddannelse, og heraf ville hver fjerde på handelsskolen, mens hver femte elev ville starte på en anden uddannelse på teknisk skole.

Det er tankevækkende, at en overvejende del af frafaldet inden for frisøruddannelsen fører til, at eleverne forlader faget. I den forbindelse er det interessant, at kun 10% af eleverne har peget på, at de alligevel ikke ønskede at være frisører som én af de væsentligste årsager til, at deres uddannelseskontrakt blev ophævet. Dermed tyder meget på, at det er de grundlæggende arbejdsforhold i salonerne, der er med til at skræmme eleverne væk fra faget, og ikke at eleverne ikke ønsker at være frisører.

Tabel 4.12. Hvor langt var du i frisøruddannelsen ved uddannelsesaftalens ophør? (n=95)

I prøvetiden (dvs. inden for 3 måneder)	66%
Fra 4 måneder til 1 år	25%
2 år	6%
3 år	2%
4 år	0%
I alt	99%

Tabel 4.12. viser, at 2/3 af eleverne ophævede uddannelsesaftalen i prøvetiden, dvs. inden for de første 3 måneder. Kun 8% af eleverne var mere end 1 år henne i uddannelsesforløbet ved aftalens ophør.

Tabel 4.13. Hvem ophævede uddannelsesaftalen? (n=96)

Ophævet af virksomheden	25%
Ophævet af eleven	50%
Ophævet efter gensidig aftale	25%
I alt	100%

Ifølge tabel 4.13. tilkendegiver eleverne i undersøgelsen, at hver anden uddannelsesaftale blev ophævet af eleven selv, mens hver fjerde blev ophævet efter gensidig aftale og hver fjerde af virksomheden.

Tabel 4.14. Nævn de tre væsentligste årsager til, at uddannelsesaftalen blev ophævet. (n= 82 svarende til 85%)

Jeg ville alligevel ikke være frisør	11%
Jeg egnede mig ikke til at blive frisør	4%
Jeg var ikke fagligt dygtig nok	2%
Jeg var umoden	6%
Manglende indfrielse af faglige og personlige forventninger	12%
Samarbejdsvanskeligheder	33%
Dårligt psykisk arbejdsmiljø	45%
Dårligt forhold mellem mester og elev	48%
Mester/svende manglede interesse for elevens uddannelse	26%
Fysisk belastende arbejde	11%
Utilfredsstillende skoleforløb	1%
Jeg er flyttet	2%
Allergi	16%
Astma	1%
Personlige/familiemæssige problemer	7%
Andre forhold	24%

(Eleverne var her blevet bedt om at prioritere de tre væsentligste årsager til frafald, men alt for mange har ikke gjort det, derfor er alle svar sidestillet. Bemærk desuden, at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Ifølge de adspurgte elever er de tre vigtigste årsager til, at uddannelsesaftalerne er ophævet det dårlige psykiske arbejdsmiljø, dårligt forhold mellem mester og elev samt samarbejdsvanskeligheder. Næsten hver anden elev har peget på de to førstnævnte begrundelser, mens hver tredje elev har fremhævet sidstnævnte. Fællesnævneren for disse tre årsager er problemer med kommunikationen og det psykiske arbejdsmiljø i salonerne. Hertil kommer, at hver fjerde elev klager over mester/svendenes manglende interesse for elevens uddannelse.

Kun 10 % af eleverne har fortrudt deres uddannelsesvalg, hvilket indikerer, at det ikke er manglende engagement i faget, der er den primære grund til ophævelserne.

Blandt de elever, der har peget på andre forhold som årsag til ophævelsen af uddannelsesaftalen, er det hyppigste svar, at det ikke var muligt at overleve på elevlønnen. Derudover nævner flere elever, at de lavede for meget uinteressant arbejde, og andre igen nævner, at de blev tvunget til at arbejde over uden betaling eller afspadsering, mens en fjerde gruppe nævner graviditet som den væsentligste årsag til, at de måtte holde op.

I gruppen ”andre forhold” nævner eleverne for eksempel graviditet, rygproblemer, eksem, for få udfordringer, for meget uinteressant arbejde, dårlige arbejdstider, at eleven var for dårlig til at sige fra over for kolleger, tvungen overarbejde uden løn og dårlig løn

Tabel 4.15. Hvis uddannelsesaftalen blev opsagt på grund af problemer i salonen: Hvad tror du, der skulle til, for at du var blevet i salonen? (n=67 svarende til 70%)

Arbejdsopgaverne skulle være mere interessante	27%
Mere klippetræning i salonen	25%
Bedre samarbejde	52%
Mester/svende skulle respektere eleverne bedre	66%
Mester/svende skulle bruge mere tid på at træne med eleverne	37%
Bedre kommunikation mellem mester og elev	64%
Omgangstonen skulle være bedre	58%
Jeg skulle være mere engageret	6%
Jeg skulle være mere ansvarlig	3%
Jeg skulle være bedre til at omgås kunder	3%
Jeg skulle være mere arbejdsom	2%
Jeg skulle være bedre til at indordne mig	3%
Andre forslag	20%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Eleverne er blevet bedt om at komme med et bud på, *hvad det skulle til, for at de var blevet i salonen*. Her peger to ud af tre elever på, at mester og svendene skulle respektere dem bedre, ligesom de efterlyser en bedre kommunikation mellem mester og elev. Endelig mener 58% af eleverne, at omgangstonen skulle forbedres i salonen og tilsvarende finder 52%, at der er behov for et bedre samarbejde generelt. Alt i alt ønsker eleverne ændringer, der knytter sig det psykiske arbejdsmiljø, herunder især en bedre måde at tale til hinanden på.

Eleverne peger i lidt mindre grad på behovet for at ændre den erhvervsfaglige oplæring, men hver tredje elev føler, at der skulle bruges mere tid på at træne med eleverne, hvis de skulle være blevet i salonen. Endelig finder hver fjerde elev, at arbejdsopgaverne skulle være mere interessante.

Som andre forslag nævner eleverne mere respekt fra svendene, større accept fra mester i tilfælde af sygdom, bedre væremåde, overholdelse af regler for afspadsering og overenskomstæssig løn og en lige behandling af alle elever.

Tabel 4.16. Hvis du har forladt frisørfaget: Hvad skulle der så til, for at du var blevet i faget? (n=67 svarende til 70%)

Bedre arbejdstider	30%
Mere frihed	15%
Mere selvstændighed i arbejdet	9%
Bedre løn	39%
Bedre psykiske arbejdsforhold	51%
Bedre fysiske arbejdsforhold	33%
Mere kreativitet	10%
Mere varierede arbejdsstillinger	9%
Flere mænd i faget	15%
Flere udviklingsmuligheder	13%
Andre forslag	19%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Foruden forbedringer i salonen er eleverne blevet spurgt om, hvad der skulle til for at de var blevet i frisørfaget. Hver anden elev peger – helt i tråd med ovenstående - på et behov for bedre psykiske arbejdsforhold i salonerne, 39% ønsker sig højere løn, mens 36% af eleverne gerne så, at der var bedre fysiske arbejdsforhold. 30 % af eleverne har peget på behovet for bedre arbejdstider, mens 15% svarer, at flere mænd i faget ville have fået dem til at blive mere tilfredse med faget.

Blandt andre forslag kan nævnes en opfordring til Frisørfagets Fællesudvalg om at holde bedre øje med mestrenes behandling af elever, at eleverne burde behandles som voksne, at der skulle være mulighed for deltidsarbejde under graviditet og at eleven burde have lov til at se på, når svendene klipper.

Tabel 4.17. Hvis din uddannelsesaftale er opsagt på grund af utilfredshed med skolen: Hvad skulle der til, for at du var blevet mere tilfreds med skoleforløbet? (n=19).

Færre almene/boglige fag	4
Bedre sammenhæng mellem praktiske og alment boglige fag	2
Dygtigere lærere	4
Bedre udstyr	3
Bedre produkter	0
Flere praktiske fag, herunder klipning	8
Højere frisørfagligt niveau i undervisningen	7
Bedre sammenhæng mellem praktik- og skoleophold	5
Andet	7

(Opgjort i antal elever)

Kun én enkelt elev har i undersøgelsen peget på et utilfredsstillende skoleforløb som årsag til, at uddannelsesaftalen blev ophævet. Ikke desto mindre har 19 elever valgt at svare på spørgsmålet ”Hvis din uddannelsesaftale er opsagt på grund af utilfredshed med skolen: Hvad skulle der til, for at du var blevet mere tilfreds med skoleforløbet?” Dermed kan svarene give en pejling af, hvad eleverne mener kunne gøres bedre i løbet af deres skoleophold. En stor del af de 19 elever mener, at der skal være flere praktiske

fag og et højere fagligt niveau i frisørfagene. Endelig peger 6 elever på, at der bør være en bedre sammenhæng mellem praktik- og skoleophold og færre almen/boglige fag.

5.0 Sammenligning af elevgrupper i undersøgelsen

I dette afsnit har vi foretaget en række sammenligninger mellem forskellige grupper af elever for at se, om der er nogle gennemgående mønstre.

5.1 Elever, der ønsker at skifte praktikplads sammenholdt med elever, der forlader frisøruddannelsen

Formålet med undersøgelsen har bl.a. været at se nærmere på forskelle mellem praktikpladsskifte og egentligt frafald. Førstnævnte gruppe er afgrænset som de elever, der ønsker at til starte som elev i en anden frisørsalon, mens den anden gruppe er afgrænset som elever med andre planer, efter at aftalen var blevet ophævet – herefter betegnet som ”ikke starte i ny praktik”.

Tabel 5.1. Højeste afsluttet skoleuddannelse fordelt på elever, der ønsker ny praktikplads og elever, der ikke vil starte i ny praktik

	Starte i ny praktik		Ikke starte i ny praktik	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Folkeskolens 9. klasse	7	23%	19	29%
Folkeskolens 10. klasse	9	30%	26	39%
Gymnasial uddannelse	3	10%	14	21%
Anden erhvervsuddannelse	11	37%	7	11%
I alt	30	100%	66	100%

Det ses af tabel 5.1, at i gruppen af elever, der ikke ønsker at starte i ny praktik har 21% en gymnasial uddannelse bag sig, mens kun 10% af gruppen, der ønsker ny praktikplads, har dette. Til gengæld har 37% af den praktikpladssøgende gruppe en anden erhvervsuddannelse bag sig, mens det tilsvarende tal for den anden gruppen, kun er 11%

Tabel 5.2. Kendskab til frisørfaget fordelt på elever, der ønsker ny praktikplads og elever, der ikke vil starte i ny praktik.

	Starte i ny praktik		Ikke starte i ny praktik	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Jeg har været i erhvervspraktik	21	70%	35	53%
Jeg er i familie med én der arbejder i faget	6	20%	25	39%
Jeg har stiftet bekendtskab med faget på teknisk skole	16	53%	20	31%
Jeg kendte praktikvirksomheden godt før jeg startede	2	7%	5	8%
Jeg har arbejdet i praktikvirksomheden før jeg startede	8	27%	7	11%
Intet kendskab	1	3%	4	6%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Gruppen af elever, der ikke ønsker ny praktikplads, har generelt et dårligere forkendskab til frisørfaget og praktikstedet end praktikpladssøgende elever.

Tabel 5.3. ”Hvor langt var du i frisøruddannelsen ved uddannelsesaftalens ophør?” fordelt efter elever, der ønsker ny praktikplads og elever, der ikke vil starte i ny praktik.

	Starte i ny praktik		Ikke starte i ny praktik	
	Antal	Procent	Antal	Procent
I prøvetiden	20	67%	43	66%
Fra 4 måneder til 1 år	5	17%	19	29%
Længere end 1 år	5	17%	3	5%
I alt	30	101%	65	100%

Som vist i et tidligere afsnit forekommer langt de fleste ophævelser tidligt i forløbet. Af gruppen af praktikpladssøgende er det godt 1/6, der er mere end 1 år henne i uddannelsesforløbet, mens det tilsvarende tal kun er 1/20 for den anden gruppe.

Tabel 5.4. ”Hvem ophævede uddannelsesaftalen?” fordelt på elever, der ønsker ny praktikplads og elever, der ikke vil starte i ny praktik.

	Starte i ny praktik		Ikke starte i ny praktik	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ophævet af virksomheden	11	37%	13	20%
Ophævet af eleven	10	33%	38	58%
Ophævet efter gensidig aftale	9	30%	15	23%
I alt	30	100%	66	101%

Det ses at 37% af dem, der gerne vil starte i en ny praktikplads, er blevet opsagt på virksomhedens foranledning, mens det tilsvarende tal for gruppen, der ikke vil starte i ny praktik kun er 20%. Tilsvarende er kun 1/3 ophævet af eleven blandt dem, der gerne vil have en ny praktikplads, mens små 60% af den anden gruppe selv har sagt op. Det tegner et billede af, at gruppen af praktikpladssøgende brænder efter at blive frisør og derfor sjældent selv har sagt op. Det ville være nærliggende at slutte, at gruppen der ikke vil starte i en ny praktik, har sagt op, fordi de ikke ville være frisører, men at dette ikke er tilfældet, som det ses af nedenstående tabel.

Tabel 5.5. ”Nævn de 3 væsentligste årsager til, at uddannelsesaftalen blev ophævet” fordelt på elever, der ønsker ny praktikplads og elever, der ikke vil starte i ny praktik.

	Starte i ny praktik		Ikke starte i ny praktik	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Jeg ville alligevel ikke være frisør	0	0%	9	16%
Samarbejdsvanskeligheder	10	42%	17	29%
Dårligt psykisk arbejdsmiljø	13	54%	24	41%
Dårligt forhold mellem mester og elev	13	54%	26	45%
Mester/svende manglede interesse for elevens uddannelse	11	46%	12	21%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Det ses, at gruppen af elever, der vil starte i ny praktik, er mere kritiske over for deres praktiksted end den anden gruppe. Denne tendens underbygges i den følgende tabel.

Tabel 5.6. ”Hvis uddannelsesaftalen blev opsagt på grund af problemer i salonen. Hvad tror du, der skulle til for, at du var blevet i salonen?” fordelt på elever, der ønsker ny praktikplads og elever, der ikke vil starte i ny praktik.

	Starte i ny praktik		Ikke starte i ny praktik	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbejdsopgaverne skulle være mere interessante	3	14%	15	33%
Mere klippetræning i salonen	8	38%	9	20%
Mester/ svendene skulle respektere eleverne bedre	16	76%	28	61%
Mester skulle bruge mere tid på at træne med eleverne	10	48%	15	33%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Gruppen, der gerne vil starte i ny praktik, er ikke så utilfredse med arbejdsopgaverne, men derimod stærkt utilfredse med den respekt og den tid der ofres på dem. Dette underbygger tesen om, at gruppen, der vil starte i ny praktik brænder mere for faget, end den anden gruppe, som det ses af tabel 5.2.

5.2 Elever fordelt efter geografi

Undersøgelsen viser, at der er en tendens til, at elever fra Sjælland og øerne tegner sig for langt de fleste afbrudte læreforhold, således fandt 31% af ophævelserne sted i Jylland, 59% på Sjælland og øerne, mens 8% af ophævelserne skete på Fyn. Hvis man sammenholder disse tal med den relative geografiske fordeling af det samlede antal uddannelseskontrakter inden for frisøruddannelsen, ses det, at 44% af kontrakterne tegnes i Jylland, 45% på Sjælland og øerne samt 10% på Fyn. Dermed viser undersøgelsen, at der er en meget stor skævvridning i antallet af afbrudte læreforhold på landsplan, således ophæves læreforholdene langt hyppigere på Sjælland og øerne end i Jylland og på Fyn.

Tabel 5.7. Hvilket kendskab havde du til frisørfaget, før du gik i gang?

	Jylland og Fyn		Sjælland	
	Antal	procent	Antal	Procent
Jeg har været i erhvervspraktik	32	84%	23	43%
Jeg er i familie med én, der arbejder i frisørfaget	10	26%	20	37%
Jeg har stiftet bekendtskab med frisørfaget på teknisk skole	22	58%	14	26%
Jeg kendte praktikvirksomheden godt, før jeg startede	2	5%	5	9%
Jeg har arbejdet i praktikvirksomheden, før jeg startede	8	21%	7	13%
Intet kendskab	0	0%	5	9%
Andet	5	13%	11	20%
Ved ikke	1	3%	0	0%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Hvis man sammenligner svar fra elever i Jylland/Fyn og elever på Sjælland er der en række forskelle. Bl.a. viser undersøgelsen, at elever fra Jylland/Fyn tilsyneladende havde et bedre forhåndskendskab til faget end sjællandske elever. Således havde 84% af de fynske og jyske elever tidligere været i erhvervspraktik inden for frisørfaget sammenholdt med kun 43% af eleverne fra Sjælland og øerne. Tilsvarende havde 58% af jyderne og fynboerne stiftet bekendtskab med frisørfaget på teknisk skole i modsætning til kun 26% af sjællænderne.

Tabel 5.8 Hvor langt var du i frisøruddannelsen ved uddannelsesaftalens ophør?

	Jylland og Fyn		Sjælland	
	Antal	Procent	Antal	Procent
I prøvetiden (dvs. inden for 3 måneder)	26	70%	36	66%
Fra 4 måneder til 1 år	7	19%	16	29%
2 år	3	8%	2	4%
3 år	1	3%	1	2%
4 år	0	0%	0	0%
I alt	37	100%	55	101%

En anden interessant forskel mellem de jyske/fynske og sjællandske elever er, at ophævelserne på Sjælland i gennemsnit sker på et tidligere tidspunkt i uddannelsen. På Sjælland opsiges 6% af aftalerne senere end det første år af frisøruddannelsen, mens 11% af opsigelserne falder efter det første år i Jylland/Fyn.

Tabel 5.9. Hvad var dine planer, efter at aftalen var ophævet?

	Jylland og Fyn		Sjælland	
	Procent	Antal	Procent	Antal
Starte som elev i en anden frisørsalon	15	40%	14	26%
Starte på en ny uddannelse	13	34%	23	42%
Udlandsrejse	1	3%	4	7%
Starte på et helt andet arbejde	5	13%	4	7%
Andet	2	5%	3	6%
Ved ikke	2	5%	7	13%
	38	100%	55	101%

En tredje forskel er, at 13% af de sjællandske elever ikke vidste, hvad deres planer var, efter at aftalen var ophævet i modsætning til kun 5% af jyderne/fynboerne.

Sammenholdes dette med sjællændernes ringere forhåndskendskab til faget, antyder undersøgelsen, at sjællandske elever ikke er helt så sikre i deres uddannelsesvalg som jyderne/fynboerne. Et bedre kendskab til, hvad frisøruddannelsen reelt indeholder, på et tidligere tidspunkt, kunne utvivlsomt reducere den del af frafaldet, der skyldes usikkerhed med uddannelsesvalget.

Tabel 5.10. Hvem ophævede uddannelsesaftalen?

	Jylland og Fyn	Sjælland
Ophævet af virksomheden	32%	20%
Ophævet af eleven	47%	51%
Ophævet efter gensidig aftale	21%	29%
I alt	100%	100%

Med hensyn til hvem, der opsiges uddannelsesaftalerne ses det, at 32% af aftalerne i Jylland/Fyn er ophævet af virksomheden, mens kun 20% er det på Sjælland. Omtrent

halvdelen af aftalerne opsiges i begge landsdele af eleven selv. Derimod er 29% af de sjællandske aftaler ophævet efter gensidig aftale i modsætning til 21% af de jyske/fynske. De jyske/fynske aftaler opsiges i højere grad opsiges af virksomheden, idet godt tre ud af ti ophævelser skete på virksomhedens foranledning. Eleven var involveret i godt otte ud af ti opsigelser på Sjælland og syv ud af ti i Jylland/Fyn.

Blandt de væsentligste årsager til frafald peger 48% af sjællænderne på det dårlige psykiske arbejdsmiljø som en væsentlig årsag til ophævelsen i forhold til 39% af jyderne/fynske. Tilsvarende fremhæver 37% af sjællænderne, at samarbejdsvanskeligheder var en væsentlig årsag til ophævelsen i modsætning til kun 26% af jyderne/fynboerne. 52% af jyderne/fynboerne peger til gengæld på, at det dårlige forhold mellem mester og elev var en af de væsentligste årsager til deres afbrudte læreforhold i modsætning til 41% af sjællænderne. Interessant er det, at 17% af de sjællandske elever giver fysisk belastende arbejde som forklaring på ophævelsen i modsætning til 4% af jyderne/fynboerne. Enten er arbejdet i de sjællandske saloner mere krævende, eller også er eleverne på Sjælland mere sarte end jyske/fynske elever.

Generelt vejer det samlede psykiske arbejdsmiljø og samarbejdsproblemer tungere blandt sjællandske end jyske/fynske elever. Problemer der relativt tidligt i uddannelsesforløbet fører til, at uddannelseskontrakten ophæves. I Jylland/Fyn er det i mere end hvert andet tilfælde et problematisk forhold mellem mester og elev, der får skylden for det afbrudte læreforhold. Et forhold – der oftere end på Sjælland - ender med, at virksomheden tager konsekvensen og opsiger uddannelseskontrakten.

5.3 Sammenligning af elever fra Storkøbenhavn og provinsen

I forbindelse med de forskelle vi har set mellem Sjælland og øerne og Jylland/Fyn har det været interessant at se nærmere på, om de forskelle vi fandt, var mere udtalte, hvis kun så på Storkøbenhavn i stedet for hele Sjælland og øerne. Følgende fandt vi interessante.

Tabel 5.11 ”Har du tidligere afbrudt en uddannelse?” fordelt på elever i Storkøbenhavn eller i provinsen.

	Storkøbenhavn	Provinsen
Ja	39%	21%
Nej	61%	79%
I alt	100%	100%

Det ses, at ”storby pigerne” langt oftere allerede har afbrudt en uddannelse inden de starter på frisøruddannelsen. En forklaring herpå kan være, at ”storby pigerne” generelt er mere usikre i deres uddannelsesvalg end eleverne fra provinsen. Denne forklaring underbygges af følgende forskel:

Tabel 5.12 Planer efter, at aftalen var ophævet, fordelt på elever i Storkøbenhavn og i provinsen

	Storkøbenhavn		Provinsen	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Starte som elev i en anden frisør salon	7	23%	22	36%
Ved ikke	7	23%	2	3%

(Bemærk at her kun er indsat nogle af svarmulighederne, da de øvrige ikke er interessante i denne forbindelse)

Næsten ¼ af eleverne i Storkøbenhavn ved ikke, hvad de vil efter at aftalen er ophævet, mens det samme kun er tilfældet for 3% i resten af landet. Derudover ses i tabel 5.12, at over 1/3 af eleverne fra provinsen ønsker at få en ny praktikplads, mens under ¼ af eleverne fra Storkøbenhavn har samme ønske. At Københavnergruppen ikke har så stor lyst til at forsætte i faget kan forklares ved, at de i mindre grad end provinsgruppen vidste, hvad de gik indtil. At Københavnergruppen havde mindre forkendskab til faget ses tydeligt af den følgende tabel.

Tabel 5.13 Forkendskab til frisørfaget, fordelt på elever i Storkøbenhavn og i provinsen

	Storkøbenhavn	Provinzen
Jeg har været i erhvervspraktik	43%	68%
Jeg er i familie med én der arbejder i faget	37%	31%
Jeg har stiftet bekendtskab med frisørfaget på teknisk skole	27%	45%
Jeg kendte praktik virksomheden godt før jeg startede	3%	10%
Jeg har arbejdet i praktikvirksomheden før jeg startede	7%	21%
Intet kendskab	13%	2%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Det ses, at provinsgruppen har et markant bedre kendskab til frisørfaget og praktikstedet end tilfældet er for Københavnergruppen. 13% af Københavnerne angiver, at de ikke havde noget kendskab til faget, mens det kun gælder 2% af provinsgruppen.

Tabel 5.14. Årsager til at uddannelsesaftalen blev ophævet, fordelt på elever i Storkøbenhavn eller i provinsen

	Storkøbenhavn		Provinzen	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Jeg ville alligevel ikke være frisør	4	15%	5	9%
Fysisk belastende arbejde	6	23%	3	6%

Det ses at 15% af Københavnergruppen ikke vil være frisører, mens det tilsvarende tal kun er 9% for provinsgruppen. Det væsentligste forskel i deres begrundelse er, at 23% af Københavnerne klager over, at arbejdet er fysisk belastende, mens kun 6% af provinseleverne nævner dette som et problem. Det kan skyldes, at arbejdstempoet er højere i København, eller at eleverne blot er mere sarte.

Udover de ovennævnte forskelle svarer de to grupper ens, de udnævner de samme ting som hovedproblemerne og ønsker de samme forbedringer. Der er således ikke grund til at betragte de to grupper som forskellige udover de allerede nævnte forskelle.

5.4 Elever sammenholdt med, hvem der opsagde uddannelseskontrakten

Blandt de uddannelsesaftaler, der er opsagt af eleven, fremgår det, at godt hver anden af disse elever ønsker at starte på en ny uddannelse, mens kun hver femte har planer om at finde en ny praktikplads. Dvs., at de ophævelser, der er sket på foranledning af eleven, i fire ud af fem tilfælde ender med, at eleven forlader faget.

Undersøgelsen viser, at 15% af de elever, der selv opsagde uddannelseskontrakten, alligevel ikke ønskede at være frisører. Den væsentligste årsag til, at eleverne selv opsagde aftalen var det dårlige psykiske arbejdsmiljø - 48% af eleverne anførte dette - mens 44% angav det dårlige forhold mellem mester og elev som forklaring.

Blandt de uddannelsesaftaler, der var opsagt af virksomheden, pegede 36% af eleverne selv på umodenhed som årsag til, at virksomheden opsagde kontrakten, mens 73% af dem pegede på det dårlige forhold mellem elev og mester. Endelig pegede 46% af eleverne på dårligt psykisk arbejdsmiljø og samarbejdsvanskeligheder som væsentlige forklaringer.

Tabel 5.15. Hvor langt var du i frisøruddannelsen ved uddannelsesaftalens ophør?

Opsagt af:	Virksomheden	Eleven	Gensidig
I prøvetiden (dvs. inden for 3 måneder)	88%	62%	52%
Fra 4 måneder til 1 år	0%	30%	44%
2 år	13%	6%	0%
3 år	0%	2%	4%
4 år	0%	0%	0%
I alt	101%	100%	100%

I de virksomheder, der har opsagt uddannelsesaftalen med eleven, er 88% af disse - ikke overraskende - opsagt inden for prøvetiden. Ingen aftaler er opsagt fra 4 måneder til 1 år, mens godt 13% er opsagt i løbet af elevens 2. år på frisøruddannelsen. At det "først" går galt efter to år kan være et udtryk for, at en del virksomheder strækker sig langt i forhold til eleven, inden virksomheden til sidst opsiger kontrakten.

6.0 Elevernes ideer til at forbedre praktikopholdet

Eleverne har i undersøgelsen haft mulighed for at komme med ideer (og bemærkninger) til, hvad der kan forbedre praktikopholdet, så færre elever forlader praktikpladsen eller faget, og det har flertallet af dem, der svarede benyttet sig af. Nedenstående citater fra eleverne er sammenfattet i hovedgrupper:

For meget af arbejdet var uinteressant

- *Mere kreativitet.*
- *Træt af bare at skulle kigge på.*
- *For meget uinteressant/ ikke relevant arbejde og for lidt klip.*
- *Mester og elev burde lave en plan sammen, hvor de aftalte, hvad eleven skal lære i de forskellige forløb af uddannelsen, så man ikke blot ender med at feje hele tiden.*

Eleverne bruges som billig arbejdskraft

- *Eleverne bliver brugt som billig arbejdskraft.*
- *Jeg skulle blive efter lukketid og rydde op.*
- *Eleverne skal ikke lave alt det sure arbejde.*
- *Jeg blev fyret fire dage før prøvetiden udløb uden forudgående klager. De havde gjort det samme ved andre piger bare for at udnytte os som billig arbejdskraft.*

Problemer med svendene

- *Assistenterne troede de ejede butikken.*
- *Svendene skal behandle eleverne ordentligt.*
- *Svendene skal tænke mere på, hvordan det var, da de selv var i lære.*

Problemer med mester

- *Mester skal ikke være mor for én.*
- *Mester skal være nede på jorden.*
- *Eleverne blev dårligt behandlet.*
- *Diskrimineret mht. rygepolitikken.*

- *Mester skal være bedre til at rose og ikke så hurtig til at skælde ud.*
- *Mester var ond.*
- *Mester så ned på mig.*
- *Mester skal behandle eleverne ordentligt.*
- *Mester skal ikke spille bedre end alle andre.*
- *Mester skal være mere afslappet og ikke så snobbet.*
- *Mester skal tænke mere på, hvordan det var, da han/hun selv var i lære.*
- *Mere respekt fra mestres side.*
- *Mester skal ikke forvente, at man er superfrisør, fra den dag man starter.*

Bedre kontrol med praktikpladserne

- *Skolen burde udtale sig om praktikstederne. Når de godt ved, at et sted er meget dårligt kunne det være en stor hjælp i stedet for, at man skal gå meget igennem der.*
- *Der skal føres mere tilsyn med mestrenes behandling af eleverne.*
- *Der skulle være en konsulent, der besøgte praktikpladserne og talte med eleverne om, hvordan det går i praktikken.*
- *Nogle mestre burde ikke have tilladelse til at have elever.*
- *Skolen skal lave bedre kontrol med praktikstederne.*
- *Det er forkert, at mester bare kan vælge mellem eleverne og så smide dem ud efter en måned.*
- *Der burde være nogen, eleverne kunne snakke med og som kunne rådgive eller tage sig af problemerne*

Mester skal interessere sig mere for eleven

- *Mester skal bruge mere tid sammen med eleverne.*
- *For lidt fokus på mig.*
- *Mester skal være mere interesseret i elevens arbejde:*

Mere træning

- *For få øveaftener.*
- *Mere træning på modeller.*

Lønnen var for dårlig

- *Lønnen var umulig at leve af.*
- *Bedre løn.*

Andre

- *Mange elever er for unge.*
- *Der skal være flere elever i hver salon, så man har én at støtte sig til.*
- *Udluftningen i salonen var ikke i orden.*
- *Frisørfaget er meget snobbet, man skal have det sidste nye tøj på for at blive accepteret.*
- *Jeg fik ondt i ryggen.*

6.1 Elevernes ideer til at forbedre skoleopholdet

Eleverne har ligeledes haft mulighed for at komme med ideer (og bemærkninger) til, hvad der kan forbedre skoleopholdet.

- *For mange boglige fag.*
- *Niveauet i de boglige fag er alt for varieret mellem eleverne, hvilket gør undervisningen enten kedelig eller umulig at forstå. Derfor bør de boglige fag droppes.*
- *Det burde ikke tælle som fravær bare fordi man kommer 5 min. for sent.*
- *Lærerne skal ikke gøre forskel.*
- *Skolen burde gøre mere for at skaffe praktikpladser. Eleven spildte et år på skolen, da hun efterfølgende ikke kunne finde en praktikplads.*
- *Har man ikke fundet en læreplads, er det umuligt at komme videre efter 1. år.*
- *Bedre sammenhæng i skoleopholdet.*
- *For mange elever i hver klasse.*
- *Skoleopholdet gav mig styrke, da jeg blev kastet ud i en del ting.*
- *Første skoleperiode er rent spild med alt for mange fag der ikke er interessante.*
- *Alle vil gerne være frisør, så der er ingen grund til at prøve alle de andre fag.*

- *Lærerne pressede os meget, og det er dumt, at vi får karakter i alle fag, da man bliver meget ked af at få dårlige karakterer.*
- *Kortere skoleophold.*

7.0 Resultater af den kvantitative mesterundersøgelse

Tabel 7.1. køn (n=119)

Mand	32%
Kvinde	68%

Ud af de 125 frisørmestre, der har deltaget i undersøgelsen, er de 41 mænd og 84 kvinder, svarende til 2/3 kvinder og 1/3 mænd. Mændene er derfor overrepræsenteret i undersøgelsen, hvis man sammenligner med tal fra Danmarks Frisørmesterforening, der viser en medlemssammensætning i 1999 på 21% mænd og 79% kvinder. Mændene i undersøgelsen har tilsyneladende været flinkere til at svare end kvinderne, eller også oplever flere af dem et lavere elevfrafald, for - som det fremgår senere i dette kapitel - kan der spores et højere elevfrafald hos kvindelige mestre.

Tabel 7.2. Hvor gammel er du? (n=114)

Under 25 år	1%
25-30 år	9%
30-35 år	16%
35-40 år	18%
40-45 år	12%
45-50 år	11%
50-55 år	20%
55-60 år	11%
Over 60 år	2%
Gennemsnitligt antal år	43

Den gennemsnitlige alder for mestrene er knap 43 år. Samlet er over 1/3 af de adspurgte over 50 år, og gruppen af 50-55 årige udgør alene 20%.

Tabel 7.3. Hvor længe har du været mester? (n=118)

Under 5 år	18%
Fra 5 til 10 år	14%
Fra 10 til 15 år	20%
Fra 15 til 20 år	6%
Fra 20 til 25 år	11%
Fra 25 til 30 år	11%
Fra 30 til 35 år	14%
35 år eller mere	7%
I alt	101%
Alder i gennemsnit	17

(Den nederste række angiver den gennemsnitlige anciennitet, mens de andre tal viser den procentvise fordeling i de forskellige aldersgrupper)

Ligesom alderen er anciennitet inden for frisørbranchen meget spredt. Gennemsnitlig har mestrene været 17 år i branchen, men hver tredje af mestrene har mere end 25 års erfaring inden for faget og en ligeså stor gruppe har mindre end 10 års erfaring.

Tabel 7.4. Hvor ligger din virksomhed? (n=119)

Jylland	45%
Fyn	11%
Sjælland og resten af øerne	45%
I alt	101%

Geografisk fordeler mestrene sig med knap halvdelen fra Jylland, godt 40% fra Sjælland og øerne og små 10% fra Fyn.

Tabel 7.5. Hvor mange ansatte er der i din salon? (n=118)

Antal elever	2,9
Antal svende	5,4
Mester/mestre	1,2
Gennemsnitligt antal ansatte i alt	9,5

(Tallet angiver hvor mange ansatte der i gennemsnit var i salonerne, i hver kategori)

I gennemsnit har salonerne 9 ansatte fordelt på 5 svende, 3 lærlinge og så mester selv.

Tabel 7.6. Hvor mange elever har du uddannet i alt i din tid som mester? (n=108)

Mestre som ikke har uddannet nogle elever	15%
Fra 1 til 5	32%
Fra 5 til 10	18%
Fra 10 til 15	10%
15 eller flere	25%
Gennemsnitligt antal elever	11

I gennemsnit har mestrene uddannet 11 elever, dog har en gruppe på 15% slet ikke uddannet nogle elever. Det betyder, at hver mester har uddannet lidt mere end én elev hvert andet år.

Tabel 7.7. Hvor mange af dine elevers uddannelsesaftaler er tidligere blevet ophævet? (n=119)

1 eller 2	58%
3 eller 4	29%
5 eller 6	8%
7 eller derover	6%
I alt	101%
Gennemsnitligt antal elever	2,8

Hver mester har i gennemsnit oplevet at knap 3 uddannelsesaftaler er blevet ophævet. knap 15% af mestrene har været involveret i mere end 5 ophævelser, mens hele 58% kun har været involveret i 1 eller 2 ophævelser.

Tabel 7.8. Hvem ophævede uddannelsesaftalen? (n=118)

Ophævet af virksomheden	28%
Ophævet af eleven	23%
Ophævet efter gensidig aftale	48%
I alt	99%

Knaphalvdelen af ophævelserne skete efter gensidig aftale, mens godt en 1/4 blev ophævet af virksomheden og lidt mere end 1/5 blev ophævet af eleven.

Tabel 7.9. Hvor mange ophævelser er sket i prøvetiden? (n=114)

Ophævelser i prøvetiden	54%
-------------------------	-----

Mestrene angiver, at de samlet har haft 334 ophævelser, hvoraf 180 er foretaget inden for prøveperioden på 3 måneder, svarende til 54%.

Tabel 7.10. Benytter du dig af erhvervspraktikanter fra folkeskolen? (n=118)

Ja	80%
Nej	20%
I alt	100%

Tabel 7.10 viser, at kun 1/5 af mestrene ikke har haft erhvervspraktikanter fra folkeskolen.

Tabel 7.11. Hvem ophævede aftalen? (n=108)

Ophævet af virksomheden	35%
Ophævet af eleven	23%
Ophævet efter gensidig aftale	42%
I alt	100%

Godt 40% af ophævelserne skete – ifølge mestrene - efter gensidig aftale, mens godt 1/3 blev ophævet af virksomheden og lidt mere end 1/5 af eleven. Eleverne og mestrene har således forskellige opfattelser af, hvem der opsagde uddannelseskontrakten. Ifølge eleverne blev godt halvdelen af kontrakterne opsagt af eleven selv, knap ¼ efter gensidig aftale og ¼ af virksomheden. Spørgsmålet er så, hvilke af disse tal, man kan regne med. Faktum er, at eleverne har en stærk opfattelse af, at de har været aktive i forhold til opsigelsen. Derfor er det nærliggende at tro, at flertallet af ophævelserne er sket på foranledning af eleven, og at kontrakten herefter enten er ophævet mere diplomatisk efter gensidig aftale eller mere problematisk af eleven alene.

Tabel 7.12. Nævn de tre væsentligste årsager til, at uddannelsesaftalen blev ophævet. (n=92 svarende til 77% af mestrene)

	Antal	Procent
Eleven egnede sig ikke til at blive frisør	16	17%
Eleven var ikke fagligt dygtig nok	10	11%
Eleven var umoden	36	39%
Manglende indfrielse af faglige og personlige forventninger hos eleven	21	23%
Samarbejdsvanskeligheder		21%
Dårligt psykisk arbejdsmiljø	19	2%
Dårligt forhold mellem mester og elev	2	9%
Mester/svende manglede interesse for elevens uddannelse	8	0%
Fysisk belastende arbejde	0	4%
Utilfredsstillende skoleforløb	4	12%
Eleven er flyttet	11	8%
Allergi	7	11%
Astma	10	0%
Personlige/familiemæssige problemer	0	15%
Andre forhold	14	27%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Adspurgt om årsagen til, at uddannelsesaftalen blev ophævet nævner knap fire ud af ti, at eleven var umoden – se tabel 7.12. Af andre grunde, som mange har fundet væsentlige, skal nævnes, at eleven alligevel ikke ville være frisør, manglende indfrielse af faglige og personlige forventninger hos eleven og samarbejdsvanskeligheder. I 17% af tilfældene fandt mesteren, at eleven ikke egnede sig til at blive frisør. I gruppen andre forhold nævnte mestrene: for kort prøvetid, elevens manglende respekt for mødetider, eleven fik piskesmæld, hovedpine, graviditet og tyveri.

Tabel 7.13. Hvis uddannelsesaftalen blev opsagt på grund af problemer i salonen. Hvad tror du der skulle til for at eleven var blevet i salonen? (n=49 svarende til 41% af mestrene)

	Antal	Procent
Arbejdsopgaverne skulle være mere interessante	4	8%
Mere klippetræning i salonen	3	6%
Bedre samarbejde	9	18%
Mester/svende skulle respektere eleverne bedre	1	2%
Mester/svende skulle bruge mere tid på at træne med eleverne	1	2%
Bedre kommunikation mellem mester og elev	9	18%
Omgangstonen skulle være bedre	2	4%
Eleven skulle være mere engageret	28	57%
Eleven skulle være mere ansvarlig	25	51%
Eleven skulle være bedre til at omgås kunder	20	41%
Eleven skulle være mere arbejdsom	20	41%
Eleven skulle være bedre til at indordne sig	22	45%
Andre forslag	9	18%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Når det kommer til, hvilke forhold i salonen der har været udslagsgivende for at uddannelsesaftalen er blev ophævet, er det hovedsageligt fem egenskaber ved eleven, som mestrene efterlyser. Eleven skulle have været mere engageret, ansvarlig, bedre til at indordne sig, bedre til at omgås kunder og mere arbejdsom. Hvis ophævelsen skulle være undgået, mener mestrene, at eleverne skal ændre sig på en række punkter. En

smule selvkritik spores ved de 18% af mestrene, der har svaret henholdsvis bedre samarbejde og bedre kommunikation mellem mester og elev, som faktorer der kunne have forhindret uddannelsesaftalens ophævelse. Men generelt finder mestrene, at det er eleven, der ikke forstår at indpasse sig og dermed er besværlig at have med at gøre.

Tabel 7.14. Hvis eleven har forladt faget. Hvad tror du der skulle til, for at eleven var blevet i faget? (n=43 svarende til 36% af mestrene)

Bedre arbejdstider	26%
Mere frihed	16%
Mere selvstændighed i arbejdet	16%
Bedre løn	14%
Bedre psykiske arbejdsforhold	5%
Bedre fysiske arbejdsforhold	5%
Mere kreativitet	0%
Mere varierede arbejdsstillinger	7%
Flere mænd i faget	14%
Flere udviklingsmuligheder	12%
Andre forslag	35%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Adspurgt om, hvad der skulle have været anderledes, for at eleverne var blevet i faget, svarer mestrene meget spredt. Det hyppigste svar er bedre arbejdstider, hvilket 26% har svaret, mens ønsket om mere frihed, mere selvstændighed i arbejdet og bedre løn, alle har fået 14-16% tilkendegivelse, som værende afgørende for, om eleven var blevet i faget. Af den meget store gruppe på 35%, der har svaret i gruppen ”andre forslag”, er der flere, der hæfter sig ved, at eleverne slet ikke er klar over, hvor hårdt arbejde, det er at stå i en salon. Som en række mestre her beskriver det (i citatform), er der behov for:

- *Bedre psykiske arbejdsforhold med kunderne. Du er på scenen hele dagen.*
- *Eleverne skal oplyses om, hvor krævende det er psykisk at ”være på” hele dagen. Hver eneste kunde kræver dig fysisk og psykisk 100%. Du skal være oplagt, smilende, positiv, kreativ.*

- *Det er hårdt, og de ved og tror det ikke, og få elever kan klare dette i så mange timer.*
- *Skolen skal være meget bedre til at forberede eleverne til det virkelige liv i salonen.*
- *Skolen skal lære eleverne, hvad kunder stiller af krav til en frisør i dag. Eleverne kunne ikke kommunikere med personale og kunder.*
- *Frisørfaget er ikke så afslappet, som mange tror, vigtigt med mere information til eleverne.*
- *Eleven vil gerne stå med modeller hele dagen.*

Tabel 7.15. Hvis elevens uddannelsesaftale er opsagt på grund af utilfredshed med skolen. Hvad tror du der skulle til for at eleven var blevet mere tilfreds med skoleforløbet? (n=47 svarende til 38%)

Færre almene/boglige fag	51%
Bedre sammenhæng mellem praktiske og alment boglige fag	11%
Dygtigere lærere	28%
Bedre udstyr	4%
Bedre produkter	2%
Flere praktiske fag, herunder klipning	66%
Højere frisørfagligt niveau i undervisningen	34%
Bedre sammenhæng mellem praktik- og skoleophold	55%
Andet	23%

(Bemærk at tallene summer til mere end 100%, da det har været muligt at afgive flere svar)

Når det kommer til kritik af skolen, skiller to forhold sig klart ud som de væsentligste. Først og fremmest efterlyses flere praktiske fag, herunder klipning, som 2/3 af mestrene gerne så mere af, og halvdelen mener, at der burde være færre boglige fag på uddannelsen. Herudover mener 1/3 af mestrene, at det frisørfaglige niveau er for lavt. Det andet forhold, der skiller sig ud er den manglende sammenhæng mellem praktik og skoleophold, som 58% finder er et problem. En lille 1/3 af mestrene hæfter sig ved, at lærerne burde være dygtigere, og blandt den lille ¼ af mestrene, der anfører andre grunde går de fleste klager på, at eleverne keder sig på de alt for lange skoleophold.

8.0 Sammenligning af mestre

For at få et bedre indblik i, om der er særlige faktorer, der er afgørende for om en uddannelsesaftale afbrydes eller ej, har vi sammenstillet mestre med højt og lavt elevfravalg. Rent teknisk er det gjort ved, at vi for hver mester har undersøgt, hvor stor en procentdel af dennes elever, der har afbrudt uddannelsesaftalen.

I gennemsnit afbrydes 32% af uddannelseskontrakterne hos de medvirkende mestre i undersøgelsen. Vi har defineret en gruppe mestre med højt elevfrafald til at være dem med et frafald på 50% eller derover, bestående af 32 mestre, og tilsvarende en gruppe med lavt frafald til 20% eller derunder, bestående af 34 mestre. Det følger heraf, at for at komme i gruppen med lavt frafald skal man mindst have taget 5 elever ind, uddannet de 4 og ophævet den sidste aftale, idet man herved opnår en frafaldsprocent på 20. Dermed stilles der krav om en vis anciennitet for at komme med i gruppen med lavt frafald, og vi kan derfor ikke bruge denne metode til at sige noget om en evt. sammenhæng mellem anciennitet og elevfrafald. Til dette formål anvender vi en anden metode, som vi kommer ind på i næste afsnit. Vi vil bruge denne metode til at sige noget om sammenhæng mellem elevfrafald og mesterens køn, og elevfrafald og hvem der ophævede kontrakten.

Tabel 8.1 Køn fordelt efter graden af elevfrafald.

	Lille elevfrafald	Stort elevfrafald	Alle
Mænd	52%	19%	32%
Kvinder	49%	81%	68%
I alt	101%	100%	100%

Det ses af tabel 8.1, at der er en meget tydelig sammenhæng mellem elevfrafald og køn blandt mestrene. Hvor mændene er stærkt overrepræsenterede i gruppen med lille frafald, er kvinderne stærkt overrepræsenterede i gruppen med stort frafald. Mændene formår tilsyneladende at opbygge et rarere arbejdsklima for eleverne.

Tabel 8.2 Graden af elevfrafald fordelt efter, hvem der har ophævet uddannelsesaftalen

	Lille frafald	Stort frafald	Alle
Ophævet af virksomheden	41%	22%	33%
Ophævet af eleven	19%	29%	22%
Ophævet efter gensidig aftale	40%	49%	45%
I alt	100%	100%	100%

For den gruppe mestre med lille frafald, ses det af tabel 8.2 at 19% af uddannelsesaftalerne ophæves af eleven, mens det tilsvarende tal for gruppen af mestre med stort frafald er 29%. Hvor 41% af aftalerne ophæves af virksomheden i gruppen med lille frafald, ophæves kun 22% af virksomheden i gruppen med stort frafald. Der tegner sig et billede af, at eleverne selv er væsentlig mere aktive i forhold til at få ophævet kontrakten hos de mestre, der har et stort frafald, end blandt mestre med lille frafald. Hvorimod det blandt de mestre med lille frafald i højere grad er virksomheden, der ophæver kontrakten.

Dette tyder på, at eleverne generelt ikke trives så godt i de saloner, der typisk har et stort frafald, hvilket måske umiddelbart lyder indlysende, men interessant er det dog, at eleverne ikke tvinges ud som følge af hårde krav fra mestres side, som ikke kan indfries. I stedet for er situationen den, at 78% af ophævelserne hos gruppen af mestre med stort frafald, sker med elevens samtykke, hvilket viser, at eleverne vil væk, mens det tilsvarende tal for gruppen med lille frafald kun er 59%.

8.1 Sammenligning af mestre med forskellig anciennitet

For nærmere at belyse, hvorvidt elevfrafaldet særligt er et problem for unge mestre har vi set nærmere på, om anciennitet er afgørende for, hvor mange elever der falder fra.

Tabel 8.3 Sammenligning af alder, anciennitet og frafald

	Alder	Gennemsnitlig antal ophævelser	Gennemsnitlig antal uddannede	Frafalds procent
Mester op til 5 år	32 år	2,3	1,1	68%
Mester 6-10 år	35 år	2,6	2,4	52%
Mester 10-14 år	42 år	2,9	7,1	29%
Mester 15-25 år	46 år	2,7	14,2	16%
Mester i mere end 25 år	54 år	3,6	22,3	14%

Som der fremgår af tabel 8.3 er der en sammenhæng mellem anciennitet og frafaldsgraden. Tendensen ses både ved, at frafaldsprocenten falder fra 68% for de yngste mestre til 14% for de mest erfarne. Frafaldsprocenten for de mestre med lavest anciennitet skal tages med et vist forbehold, da de ikke har kunnet nå at uddanne ret mange, mens de sagtens kan have nået at ophæve op til flere kontrakter. Dette skyldes, at det tager væsentlig længere tid at uddanne en frisør, end det gør at ophæve en uddannelsesaftale, hvilket næsten altid sker inden for det første år. Tendensen er imidlertid entydig, når man ser på de øvrige grupper, hvor det tydeligt fremgår, at frafaldsprocenten er faldende med stigende anciennitet. Sammenhængen mellem anciennitet og alder ses af tabellens første kolonne. Sammenhængen er så tydelig, at det er svært at sige, om det er mestrenes højere alder, der giver dem bedre forudsætninger for at håndtere eleverne, eller om det udelukkende skyldes deres erfaring som mestre. Da sammenhængen mellem frafald og anciennitet er mere udtalt end sammenhængen mellem alder og frafald, har vi valgt at fokusere på anciennitet i stedet for alder.

Den samme tendens kan ses i kolonnen for antal ophævelser. I gruppen bestående af mestre med 5 år eller lavere anciennitet, er der 2,3 ophævelser pr. mester, mens det tilsvarende tal er 3,6 for gruppen med den højeste anciennitet. Det bemærkelsesværdige er, at antallet af ophævelser stort set er konstant for de fire første grupper. Hvis frafaldet havde været uafhængig af anciennitet, ville vi have set et jævnt faldende frafald efterhånden som ancienniteten steg. I stedet ser vi, at antallet af ophævelser nærmest ligger konstant, hvilket tyder på at frisørerne oplever en del elevfrafald i starten, hvorefter det sker meget sjældent.

Der kan gives to forskellige forklaringer på den ovenfor beskrevne tendens. Den første og mest nærliggende er, at mestrene i starten af deres karriere har sværere ved at håndtere eleverne. Derfor opstår der problemer som i nogle tilfælde fører til ophævelse af uddannelsesaftalen. Efterhånden som de får erfaring som mestre, bliver de bedre til at begå sig med eleverne og ophævelse af en kontrakt sker kun i meget sjældne tilfælde. Noget tyder således på, at det at uddanne elever i høj grad handler om at have erfaring i at lede personale, og at denne erfaring enten kan erhverves via kurser på et tidligt tidspunkt eller selvlæres på den ”hårde” måde efter mange år i branchen. Denne hypotese underbygges af, at flere mestre i deres kommentarer efterlyser kurser i, hvordan man behandler elever samt kontaktpersoner fra skolen, som kan kontaktes hvis der opstår problemer mellem elev og mester.

Den anden forklaring er, at frafaldsproblemet inden for de senere år er blevet forstærket, fordi de unge er blevet mere krævende. Dette underbygges bl.a. af, at flere mestre i deres kommentarer klager over umulige elever, der ikke vil indordne sig og som ikke er ansvarsbevidste. Eleverne stiller sig ganske enkelt ikke tilfreds med de forhold, som deres mestre arbejdede under, da de var i lære. Dette ses ligeledes af elevernes kommentarer, som ofte går ud på, at de blev brugt til alt det kedelige arbejde og derfor valgte at stoppe uddannelsen. Kombinationen af de mere krævende elever og mestrenes manglende erfaring med at omgås elever, vil alt andet lige være med til at forstærke frafaldsproblemet, specielt i de ”unge” virksomheder.

8.2 Sammenligning af mestre fordelt efter køn

Omkring en tredjedel af mestrene i undersøgelsen er mænd. De er i gennemsnit ældre end de kvindelige mestre - således er mere end halvdelen af mændene 50 år eller ældre, mens kun hver femte er under 40 år. Kvinderne er i gennemsnit yngre, eftersom godt halvdelen af mestrene er 40 eller derunder, og kun hver fjerde 50 eller derover.

Ikke overraskende har de mandlige mestre længere anciennitet end kvinderne, idet knap 2/3 af disse har mere end 20 års anciennitet. Hvorimod 60% af kvinderne har mindre end 15 års anciennitet.

55% af mændene har virksomhed på Sjælland, mens kun 40% af kvinderne har saloner her. Hertil kommer, at mændenes saloner er væsentlig større end kvindernes, således har mændene i gennemsnit 16 ansatte, mens kvinderne har 6 ansatte.

Kvinderne har naturligvis ikke uddannet så mange elever som mændene, nemlig i gennemsnit kun 6 elever mod mændenes 21. Kvinderne har imidlertid oplevet langt flere ophævelser, idet godt 41% af deres uddannelsesaftaler er blevet ophævet i modsætning til kun 17% af mændenes.

9.0 Mestrenes ideer til at forbedre praktikopholdet

Mestrene har i undersøgelsen haft mulighed for at komme med ideer (og bemærkninger) til, hvad der kan forbedre praktikopholdet, så færre elever forlader praktikpladsen eller faget, og det har flertallet af dem benyttet sig af. Nedenstående citater fra mestrene er sammenfattet i hovedgrupper:

Udvælgelse af elever

- *Man bør løbende holde samtaler med personalet.*
- *Lad de unge have mulighed for at være hjælpepige/dreng, inden der blive skrevet kontrakt.*
- *En længere prøvetidsperiode på 6 måneder.*
- *Gå ind for flere voksenlærlinge.*
- *Man skal nøje tage hensyn til, om lærlingene passer ind i salonen, og sammen med de andre ansatte.*
- *Mestrene skal være bedre til at udvælge de rigtige elever.*

De unge har en forkert opfattelse af frisørjobbet, inden de starter

- *Mange tror, at vi har et "loppejob", men vi arbejder mange timer uden at sidde ned.*
- *Eleverne tror, at de er uddannede den dag, de begynder.*
- *Eleverne skal informeres om, at de første to år går med farvning, telefon, hårvask, gulvvask og permanent.*

- *Forældre og skole skal forberede den unge til et arbejdsliv.*
- *De fleste af mine elever er uddannet, mens man kunne benytte dem som hjælpepiger, og de er blevet gode.*
- *Eleverne skal være bedre til at indordne sig, hvilket kræver bedre opdragelse hjemmefra.*
- *Eleverne er selvstændige, hvilket er helt fint, men de skal tilpasse sig stedet, hvor de arbejder.*
- *De unge mennesker tager ikke arbejdet alvorligt nok.*
- *Frisørfaget bliver i for høj grad romantiseret. Man accepterer ikke for meget stilstand, hvis der f.eks. hver time er 10-15 min. hvor det ikke kan betale sig at gå i gang med noget.*
- *Evt. et månedskursus på fagskolen, hvori eleven bliver informeret om, hvad der kræves, inden kontrakten underskrives.*
- *Oplysning om, hvad frisører skal være rustet til – hårdt fysisk og psykisk, ikke nok med faglig dygtighed.*
- *Mestrene bør kigge på elevens alder – mere end folkeskolen, helst student, HH. Jo mere målrettet er eleven.*
- *Nogle elever mener, at de skal lave for meget.*
- *De unge tror, at det er en dans på roser at være i lære. De skal undervises i ansvar og pligt.*
- *Ingen rengøring, men eleverne skal holde salonen ryddelig. Få hurtigt oplært eleven i at hjælpe ansatte med permanent og farvning, modtagelse af kunder og telefonbestilling.*
- *Større krav til eleverne – eleverne skal starte nedefra og arbejde sig op.*
- *Er eleven arbejdsom og imødekommende vil eleven altid indgå naturligt i et team.*
- *Folkeskolen burde uddanne eleverne bedre til de håndværksprægede fag og lære dem, at weekenden ikke starter fredag, og at man skal arbejde uden for normal arbejdstid.*

Mestrene skal ændre holdning til elever og gøre det mere spændende at være i lære

- *Mestrene skal ikke tænke på, hvordan det var, da de var i lære, men i stedet prøve at forstå de unge mennesker.*
- *Mestrene skal ikke udnytte eleverne, men respektere dem.*
- *Når man påtager sig at optræne en elev, er det vigtigt, at man giver eleven opmærksomhed og behandler vedkommende på lige fod med svendene.*
- *Der burde være kontrol med mestrene, om de er egnede til at have elever.*
- *Mestrene skulle uddannes til at have elever.*
- *Mester og svende skal respektere lærlingene på den måde de er, for de unge er forskellige i dag, og har deres mening.*
- *Lærlingene er forskellige og skal tages på forskellig måde.*
- *Frivillige træningsaftner for eleverne.*
- *Så snart der er tid – modeller til eleven.*
- *De ansatte skal være med i ansættelsesprocessen.*
- *Mestrene behandler ikke eleverne ordentligt.*
- *Både elever og svende/mestre må være fleksible.*
- *Giv eleverne mere ansvar, så de føler, at de er noget værd – eleverne får ofte lov til at bestemme og lave for lidt.*
- *Mere respekt/ansvar til eleverne.*
- *Frisørerne skal være bedre til at gøre det sjovt at være i lære, dvs. eleverne skal ikke kun bruges til at farve, passe telefon osv.*
- *Eleverne er ikke rengøringspersonale.*
- *Elev og mester skal sammen sætte mål for elevens uddannelse.*
- *Det ville være fint med en konsulent fra skolen, man kunne kontakte ved problemer.*
- *Det ville være godt, hvis der var to elever sammen, så de kunne støtte hinanden.*

Andre kommentarer

- *Det er for nemt at opsige en kontrakt.*
- *Det er for let at komme ind på skolerne i forhold til, hvor svært det er at få en læreplads. Det skyldes, at det er forbundet med store udgifter at have en elev.*

- *Vi skal gøre noget for, at mestrene ikke mister lysten til at have elever.*
- *Flere miljørigtige produkter.*
- *Eleverne hører så meget om ergonomisk rigtige arbejdsstillinger, og hvad de må fra deres fagforening. Jeg ved ikke, hvem der kan bruge eleverne, når der er så meget de ikke må*

10.0 Mestrenes ideer til at forbedre skoleopholdet

Mestrene har ligeledes haft mulighed for at komme med ideer (og bemærkninger) til, hvad der kan forbedre skoleopholdet. Nedenstående citater fra mestrene er sammenfattet i hovedgrupper:

Tidsproblemer:

- *Eleverne skal have kontakt til salonen under hele uddannelsesforløbet.*
- *De burde have en ugentlig dag på salonen under skoleopholdet.*
- *For dårligt, at eleven ikke må arbejde om lørdagen og tjene lidt ekstra, og holde på sin kommende kundekreds, især i dag hvor de fleste udlærte frisører ikke gider at arbejde som frisører.*
- *Eleverne skulle have lov at arbejde i salonen efter skoletid.*
- *Mere kontakt mellem elev og praktiksted under skoleophold. Det ville være rart at kunne ringe efter eleven hvis det hele brænder på.*
- *For dårligt at eleverne godt må arbejde i supermarkeder, på tankstationer etc. i deres fritid / efter skole, når de ikke må arbejde i salonen. Mere relevant at bruge tiden i salonen.*
- *Skoleopholdet skulle fordeles over hele uddannelsen med 1-2 dage om ugen.*
- *Under skoleopholdet skulle eleven have et par dage om ugen i salonen.*
- *Eleverne skulle have lov til at arbejde i salonen efter skole (i skoleopholdsperioden) og dermed tjene ekstra penge og få mere erfaring.*
- *Eleverne skal enten kunne arbejde efter skole eller også skal skoleopholdet kortes ned.*
- *1-2 dages skoleophold om ugen over et længere tidsforløb. Dermed sløver man ikke elevernes interesse for faget.*

- *Evt. 4 dages skolegang + 1 dag på salonen.*
- *Kortere med hyppigere skoleophold.*
- *Evt. mere af skoleopholdet inden praktikopholdet begynder, så man ikke skal undvære dem så meget.*

Skoleopholdene er for lange

- *Skoleopholdet forkortes og intensiveres, evt. med samme lærerbemanding, men halvt så lange ophold dvs. dobbelt lærebemanding pr. elev.*
- *Højest 6-9 mdr. skolegang - resten af tiden i salonen.*
- *Eleverne synes, at det er lang tid på skolen.*
- *Mere koncentrerede skoleophold.*
- *Specielt det første ophold er alt for langt.*
- *Nedsat skoleophold.*
- *Mere intensiv undervisning.*
- *I enemands saloner er 20 ugers skoleophold for langt. Har alligevel ingen hjælp når eleven er væk. 5-10 uger ville være mere passende.*

Mangel på udfordringer i undervisningen

- *Man kunne indføre prøver, så eleverne kunne klare sig igennem uddannelsen hurtigere ved at tage prøverne hurtigere.*
- *Skoleopholdet er langt og kedeligt, eleverne laver ikke noget.*
- *De fleste forbinder frisørfaget med noget kreativt og bliver skuffede over alt det boglige de skal igennem.*
- *Eleverne keder sig og er uengagerede. De føler de spilder tiden.*

Eleverne lærer ikke nok

- *Mødetiden i skolen 8-16.30 hverdag 5 dage ugentligt. Frokostpausen skal ikke medregnes i tiden. Der burde gøres plads til flere faglige timer.*
- *Det er vigtigt, at eleverne lærer nye ting på skolen for at hente inspiration med hjem til salonen.*
- *Ikke spille sin tid på tek2.*

- *Mere effektiv undervisning.*
- *Eleverne skal motiveres til at arbejde med deres karakterer.*

Eleverne lærer ikke det de skal bruge

- *Eleverne burde hurtigere lære noget, så de kunne bruges ude i butikkerne.*
- *Eleverne skulle hurtigere lære grundteknikkerne, så de kan lave mere i salonen.*
- *Undervisning i service – hvad kunden forventer – det er levende mennesker vi har med at gøre.*
- *Mere faglig undervisning.*
- *Der går alt for lang tid, før de lærer at klippe og farve.*
- *Flere kreative fag.*
- *Begræns de boglige fag til et minimum.*
- *Man skulle undervise meget mere i kundebetjening, psykologi, telefonbetjening, hvordan man yder god service til kunder, pænt sprog, og almen opdragelse – det er der ikke så mange elever der får med hjemmefra i dag.*
- *Det er ikke skolens opgave at lære dem dansk, matematik og engelsk.*
- *En frisørelev ønsker at lære at ordne hår, og ikke hygiejne, erhvervsøkonomi, engelsk, formning, førstehjælp etc. Det ville øge gejsten at lære frisørarbejde, så eleven kan komme i gang i salonen.*
- *Fjerne de fag, hvor eleverne føler sig som idioter.*
- *Jeg er selv ordblind og ville aldrig have klaret uddannelsen som den er i dag.*
- *Mere frisørfag, mindre andre fag.*
- *Lærer for lidt om kundepleje, som er alfa omega for forretningen.*
- *Undervisning i salgsteknik – evt. stil og farve.*
- *Bør ikke lave parykarbejde, vandondulation bør skæres ned til minimum og tilsvarende bør fønbløgning på mænd tages væk.*
- *Eleverne er fagligt dygtigere, når de kommer på skolen, end når de kommer tilbage i salonen efter skoleopholdet. – De skal læres op igen.*
- *Inddrage eleverne mere i undervisningen, og styrke deres personlighed, så de bliver mere selvstændige, når de arbejder på salonen med vores kunder.*
- *Være mere målrettet – lære at klippe, permanente osv.*

- *Eleverne ønsker mere fagligt indhold.*
- *Eleverne lærer ikke om hverdagen på en salon på skolen.*

Underviserne

- *Læreren skal hjælpe den enkelte elev, også den lidt mere tilbageholdende.*
- *Lærerne skal mere ud i erhvervslivet – for gammeldags.*
- *Større ansvar på skolens side.*
- *Lærerne burde komme i en uges praktik.*
- *Flere dygtige lærere ind på skolen, så det hele ikke er fis og ballade og studieture.*
- *Drop studieture og send dem på flere studieture til London og Paris, hvor de kan lære den sidst nye trend.*
- *Større krav på skolen. Elverne føler skolen er ferie og føler, at kravene i salonen er for høje. Lærerne er ikke så emsige mht. at tjekke modellen, hvilket medfører at eleverne føler, at de ansatte i salonen er efter dem.*
- *Lærerne tager ikke eleverne alvorligt.*
- *Vigtigt at lære, at kunden er deres oplevelse.*
- *Mere konsekvent undervisning, da der er for meget slinger.*
- *Lad lærere fra forskellige klippeskoler være gæstefrisører for at gøre dagen mere spændende.*

Forholdene på skolerne er for dårlige

- *Flere elever fortæller, at der mangler modeller på skolen.*
- *Flere elever fortæller om meget dårlige klippehoveder.*
- *Tek 2 skal gøres mere spændende ved at have flere gæstefrisører, bedre materialer osv.*
- *Bedre evaluering af hvert skoleophold.*
- *Der er alt for mange elever i hver klasse.*
- *For mange elever pr. lærer – lærerne når ikke dem alle.*
- *Mange elever søger merit i forskellige fag. Det må være et tegn på, at der bliver brugt forkerte ressourcer i enkelte fag.*
- *Et regelsæt mht. fravær.*

Eleverne er problemet

- *Det er hverken skolen eller praktikopholdet der fejler noget, men opdragelsen af de unge elever. De er for sløve og har ingen ansvarsfølelse.*
- *Efter skoleopholdet er eleverne blevet bevidste om, hvad de vil og hvad de ikke vil lave.*
- *Desværre bestemmer de jo ikke selv, og det giver derfor problemer, når de ikke vil gøre rent.*
- *Eleverne bliver tit vanskeligere at arbejde sammen med, efter de har været på skole.*
- *Lidt mere disciplin, så de ikke får et chok når de kommer ud.*
- *Børnene har ikke haft pligter/ansvar nok i hjemmet, derfor er de ikke klar til mødet med den virkelige verden.*
- *Eleverne i dag finder sig ikke i hvad som helst, og i tilfælde af at de måtte arbejde efter skole, ville de sige fra, hvis de blev misbrugt.*
- *Velopdragenhed kræves også i frisørfaget – er ikke nogen selvfølge i dag.*
- *Jeg tror ikke på den nye reform, de unge piger er ganske enkelt ikke så modne som det kræves.*

Samarbejdsproblemer

- *Bedre kommunikation mellem praktiksted og skole.*
- *Besøg i salonen af nogle fra skolen eller DF.*
- *Bedre samarbejde eller kendskab mellem salonen og skolen – personlig samtale mellem praktikstedet og klasselæren efter hvert skoleophold.*
- *Det ville være godt med en forligs indstands, der kunne tale med mester og elev, når der opstår problemer, som de ikke selv kan styre.*
- *Større samarbejde mellem mestre og skole.*
- *Skolerne skal være ærlige over for en mester som ønsker oplysninger om en elev.*

Andet

- *Jeg tror ikke jeg vil have flere elever.*
- *Mestrene og lærepladsen bør omtales positivt på skolen.*
- *For mange regler om, hvad man må og ikke må – kan skræmme nogle mestre fra at tage elever.*
- *Bedre oplysning om uddannelsen inden de starter.*